

حریت فکریه

آبونه شرائطی :
 ممالک عثمانیه ایچون سنه لکی ۴۰ آلتی آلتی ۲۵ غروشد
 ممالک اجنبیه ۱۲ ۷ فرانقدر

محل اداره سی : باب عالی جاده سنده
 یکی عثمانی مطبعه و کتبخانه سی

بوکون انظار قارئنه رسمي تقديم اينديکمز سداد نوریك ، مملکتکمزك الکمتدر قاریقاوویسترننددر . شیمدی به قدر
 ژون نوزك ، پیام وسائر یوی غزتهلر ورساله لرده انتشارایدن کوزهل وایتنسام آور اثرلری هرکس بکنمشدر . صوگ دفعه بر وکیل
 سرکیسنده تشهر ایدیلن اثرلری بر (وهرمه ی) مدالیه ایله ظفریاب اولدی . سداد بک جلال نوری بکک قارده شیدر .
 مملکت هرایکیسیله ده افتخار ایده بیلیر .

معارضله جوابم

«خاتم الانبيا» عنوانى اثرمه خاتمه، بوندن صكره يازدهنم كتابلره مقدمه.

عاجزك شخصم وناچيز اثرلم عليهنده انتشار ايدن شتميات و تعريضانه جواب و برمه مك اسكيدن برى عا دقمدر. بيه رلوقى حضرتلرني دونللو به دعوت ايدوبده مشاراليه و كاله بشقه برى طرفدن جرح ايديلن تبعة مرته عتايه دن، ارمني ملتدن و بولفسار كوكالى و يا احتياط ضابطانندن قيصرى لي آ. آ. طور قوم بوندن برقاج سنه اول محضا عليهنده اولوق اوزره «لوييه رال» آدى برغزته احداث ايتمشدى. آكا بيله جواب و برمه تزلكار اولدم. بودفهمده صوصه جقمدم. فقط باقدم كه گرفتار تجاوز اولان يالكز شخصم دكل. دينم، ايمانم، وطنم، ماتم، مقدساتم، مسلكمدر. آنك ايچون بو جوابمده شخصى قطعياً اونوته حقم. اداب محاضره ايله آز الفتى اولان معارضلم بكا دلى، صرعىلى، ايستهرى و نوراسته نى خسته لقارى ايله معلول، يعنى مجنون، رذلى، دينسز، ايمانسز ديديلر. مادام كه بونلر نيم شخصمه عا ددر؛ بن بونلر كه جله سنى - حتى بر كين بيله طومتمه مق اوزره - عفو ايدرم. تواضع بر طرف. وجدانم اوقدر يو كسدركه بو شتميات آكا واره ماز بيله. اكر قافله بجانيندن ايسم، نهدن مقالات طويله حصريله برديوانه لك آثارنى هدف مؤاخذه ايدبورلر ؟

كلهم بتون بولويانك فوتقده اولان مسئله اساسيه : بنم «خاتم الانبيا» م انتشار ايجدن تنقيد طوفانلرى قويدى. «تاريخ استقبال» مك مسائل فكرية قسمندن كي مطالعات و نظريات روس اينلنده بيسله بر شتوم تلاطمى توليد ايتدى. كذلك اونته ريدكه ديدى قوديلر دائرة ادب و تربيه نى چوقدن تجاوز ايتدى. فيلسوف اوايمش كه وقايع قارشيسندن نه اغلار، نه كوله ر، يالكز حادثاتى، برى محاكمه، قيد و وثيت ايدر. بنده

نه حدت ايدبيورم، نه نمون اوليورم، يالكز جريانى تعقيب ايله اكتفائى مرجع كوربيورم.

ذاتاً ميدانه قونان هر فكر اساسى، بهمه حال، بعضيلرى، افكار نظريه اصحابى صيقار. حاشا كندى اولوالعزم مجدترلره قياس ايتيورم. فقط تنوير مدعا ايچون قرارلهدن برايكى مثال كتيريم. جناب عيسى بن مريم نشر ايتك ايسسته ديكى نظريات رحيمه لك آجى بر مكافاتى كوردى. سقراط زهر ايجمكه محكوم ايدلدى. فخر كائنات عليه اكمل التحيات اقدمن حضرتلرينك كچديكى يوله ديكن قويديلر. هر مجد تحقيرلره، دشناملره، تزييفلره، جزالره، محكوميتلره، اعداملره كرفتار اولدى. بنده، فى سبيل الحق، شريعت غراى اسلاميه لك برخادم قطمير سرتى اولارق كروه متعصيتك، جمهور جهانك هدف دانه تعريفى اولورسم بو نيم ايچون بر شرف دگيدر ؟ اى معارضين ! ايسته ديكرك قدر بكا هجوم ايديكز. بنده حزم ايوب واردر.

بن اسلاميتده بر ردفورم پاپور ايشم. يا خود حضرت فخر موجوداتى لوطر اولوق اوزره كوسترييو-رشم. مقصدم، هر چه باد آباد، اوروپاي تقليد ايش. غريبه خرسيدان علمى پروتستانك كى بر نعمت عظمايه مائل اولمشده، بن مايمون طبيعتى زواللى فرنك برست، اسلاملر كه پروتستانلق مثلور برده فورمدن محروميته قائل اوله ميورمشم. بن سيد البشر كه دهاستدن بحث ايدبورمشم. هيچ حضرت بيغمبرك دهاسى اولورمى ايش ؟ .. بتون شتمياتى بوراده تكرار ايدكه اولور ايسم قارنلرم خيلى تصديع ايتش اوله جقمدن سسوزى قيصه كسمك مجبور بدميم.

به كى افكارك شيوعندن اسلاميت نامنه جدا الناكم. مارتين لوطرك سايه اجتهادنده ميدان آلان ردفورم حركت عموميه سى هر نقطه نظر دن بشريجه بيوك برخطوه ايسه ده بوتشيت برده محاربات خونريزانه و مهادينه و بيوك برافترافى استلزام ايتدى. آنك ايچون تفرقبنى موجب

واخوت اسلامیہ قاعدہ آئینہ منافی اولان بویله برره فورمی بز کال نفرت وشدنله رد ایدرز . ذاتاً اسلامیت رفورم یعنی اصلاحاتدن وارسته در . شریعت سنیه احمدیه اساساً اتم واکمل اولدیغندن اوموضوع بحث اولدییی وقت اصلاحات خیالہ بیلہ گلز . بزم دوشوندیگمز بتون بتون بشقه در .

فکرمنی ایضاح ایدلم :

بوکون هر نصله اسلام اسارت کلچکلری طاشبور . مسلمانلر ، بر چوق نقاط نظر دن نصارانک دونشده و آنلرک تابعیتده درلر . آلمدی مدونات فقهیه معاملات حصر و تضیق ایدیور . حریت منسلب اولیور . دقیقه دن دقیقه بریشان حال اولیور . مادام که اسلامیت احسن شرایمدر ؛ ایمان محمدی اقوای اعتقادندر ؛ او حالده بو فلاکتلر زهدن کلیور ؟ بو سؤالک جوایی بک بسطدر . بز مرضی سنی پیغمبری ، روح و لفظ قرآن خارجده حرکت ایدیور زده آدن ، زده دین و ایمان که وشیورده آنک ایچون قوام اجتاعیمز مختل اولیور . بی ذیشان - نصه استناد آسولیلور - رحمة للعالمین اولق اوزره گلشدر . شریعتک ماهیت دائمیه وکونیه می واردر . بز بو دقیقه بی آکلایه مامشز . بزم ایچون اساسات جلیله محمدیه رجوع مجبوری واردر . بن یالکمز سیدیمز ، شفیعیمز محمدالامینک تبلیغاتی ییلیم . اگر بو نصوصه دائر ویرلن اسکین تفصیلات ، بو عصرده ، بکا موافق یعنی مصلحت عامیه مطابق کلیرسه قبول ایدرم . اگر بونلرک بویله بر ماهیتی یوقایسه بن کندی کندیم موافق بر چاره تفسیر آرارم . مادام که اسلامیت صوک کونه قدر دوام ابدہ جکدر و دین کونی وعمومیدر او حالده دقائق قرآنیہ دن اجتساجات عصره ارفق احکام چیقارلمی طبعیدر . اجتہاد سربست اولمیدر شوقدر وارکه اجاع امتک و حکام سامی خلافتک تأییدینه محتساجدر . عجم اجتہادی قانونی و حقوق بر آمارشی دیمکدر .

مکن اولورسه صلحاً ، اولمازسه بشقه صورتلرله

جهلی تدمیر ایتلی بز . بونک زمانی چوقدن گلشدی . شو قدر وارکه توالی ایدن هزیمتار اوزرینه بو زمانک حلول ایتدیکنی دها زیاده آکلیورز .

مؤاخذلرمن بیلسونلرکه مقصدمن اسلامیتی هدم دکل احیادر ، حالبوکه بوکودیش ایله ، صدهزاران تأسف ، اسلامیت یوق اولیور . تعصب و جهالتده محافظه کارلق عقامتدر و بلکه بوندن ده فنادر . سز مسلمانلری سابق فغفور چنیک تبعه نائمہ می کبی کابوس زده می کورمک ایستورسکنز ؟

حاشا ثم حاشا اسلامیت ترقیه بر آنکل دکلددر . بالعکس تردی و انحطاطه قارشی مکمل بر سیغورطه در . اگر عصرلردن بری مسلمانلر احکام سنیه فرقایه بی احتیاجلرینه کوره آکلاسه لردی بوکون بز بو هوللک سقوطک شاهدهی اولمازرق . بز دینسز دکلز . ذره جه تاریخی قاریشدر بران ، بشرک طبع و مزاجی ، دینلرک روحیانی آراشدر بران دینسز اوله ماز . مرا عزمده چوقدن آوروپاده بیلله مودادن دوشن غلیظ مادیت پرستی بی مملکتیمزه ادخال دکلددر . بویله اوله ابدی آجقندن آجغه اعلان بی دینی ایتمکده تردد ایتمزک ؛ یا خود کندیم زده بوکا جسارت کورمه ایسه ک صوصاردق . خیر ! بزم مقصدمن بالعکس تعصب دینلن دینسز لکه قارشی اعلان جهاددر . بز مسلمان اطلاق اولونان افراد انسانیه نک سیاست ، ماده ، مالا ، اقتصاداً استعلاسی ته ایچون آنلرک وجدانلرندہ کی قوه ایمانیہ دن استفاده ایتک ایستورز . بز بو کنز ده اشک اهمیتی هر کسیدن زیاده مدرکز . بز قوانین طبیعی ، روحیه و تاریخیه قارشی کیدرک جعلی ، سطحی ، صنعی ویا صنایع شیشلر یایمق ایستهمیز . بونک ایچوندرکه هر کسدن اول مملکتیمزه (اتحاد اسلام) حقدده کتاب نشر ایتک . بز اسلامیتده وجوب تمجدده ایمانکارز . اسلامیتده تمجدد دیمک سفت و سیرت رسوله رجوعدش بشقه برشیی دکلددر .

اصول فقه دینلن نحو مصنوع قرآنیک زبونی اولمشز .

و تفسیر نمکندر . معجزہ مک ، کرامتک ، الی آخرہ ، ہب
یکی تعریفانی وارد . بز برطرز نوین سیر ، فقہ ، عقائد
یازمقلہ شان اسلامیہ خدمت ایدیورز فکرنہ بز .
شوراسنی دہ ادعا ایدیورز کہ تفسیر کدہ یکیلشد برلمی
شرطدر . بتون تفسیر احتیاجات عصریہ بے توفیق ایدلک
لازمدر . بوکون ملتزمی احیا ، دولتمزی ترصین ، ایمانزی
تقویہ ایچون اوقدر موجز ، معجز ، مبارک ، روحانی ،
ربانی نصوص قرآنیہ واحادیث رسالتناہی بے مالکنز کہ
آنلرک برطرز جدید وجیدہ قلوب مؤمنینہ تلقینی
شرطدر . قرآن یوک شیدر . یالکنز بز وعظمتی درک
ایدہ یورز .

تفسیر ایچون سویلدکلمی حدیث ایچون دہ تکرار
ایدہ یلیم .

ہلہ اصول فقہ باشند آشانی بے محتاج اصطفا در .
اصول بر آتدر کہ او واسطہ ایلہ کنز لایقانی قرآندہ
احکام جیقاریلیم . مع النصف نو آلت برآز اسکیمشدر .
بنام نایہ اصولک از سر نو تجدیدی تحت وجوددر .
برکوزل اصول فقہ تدوین ایستدیکمز وقت کندیزی
بختیار عد ایجلی بز . ہر شیک اساسی بومفتاحدر . کوزل
بر اصول تدوین ایجلی بز کہ انکله احرارانہ ، ترقی و تجمد
پرورانہ احکام وقوانین جیقارہ ییلہ لم .

خطبہ لرمن ، وعظلمن ہب بو اساسانہ ابداء
دکیشہ یلیم .

دوشونیورم : تیناً باشلادیقمز امر متحد ، برقاچ
سنہ صکرہ ، نتیجہ وردیکی وقت عالم اسلام ، بر باشند
دیگر باشہ یکی بر فیض و برکتہ نائل اولہ جقدر . یکی
القتریق سبالہی وغیردن شرقہ قدر بزم اعصابمزی ایفاظ
ایدہ جک روحلمزی او یاندیرہ جق ، بازوان مساعیمزہ
قوت ویرہ جک ، عقلمزی ، اذاعتیزی ترصین ایدہ جکدر .
بوسسیالہ (کھرباشہ) اولہ برقوتی ، اولہ سیمیواوی
برخاصیتی حائر اولہ جقدر کہ ایلک مسلمانلرک برقاچ سنہ دہ
عالمہ استعالمزی کی اسلامیت جدیدہ اورنک منکسری

احوال دکشمش ؛ بز حالا احکام قدیمہ دہ ترمز ایدیورز .
حالبو کہ انقلابات جدیدہ بزی متن تزییدن یکی احکام
استنباطنہ دعوت ایتمکدہ در . بز لر ایسہ قافل قافل ،
عاطل عاطل اسلامیی دکل بوندن ییلیم قاچ عصر اول
کلن بز طاق علمانک اجتہاداتی مدافعہ ایدیورز . بو
علمانک خاطر ملری تجیل و کندیلری رحلتہ یاد ایدرم .
بونلر احکامک تبدیلی ونصوصہ یکی معانی و برلمی لزومی
ہر کسدن این درک ایتمشدر . بز لر ایسہ اجتہادک بو
(مہ قانیزم) یی آکلایہ مامشدر . امام اعظم عصر ندہ ہرنہ
یامش ایسہ بز دہ آتی زمانز دہ یایہ لم .

روسیدہ کی معارضہ بک طارغیم . سفسطیات
کلامیہ ، اوزون کوناردہ اوروجہ هجوم ایدن بوداقی
بن نظر یامہ ظہیر اولہ جق ظن ایدرم . حالبو کہ او سببی
ییلیمورم ! - کندی مقصدینہ حریفاً مطابق اولان بنم
اجتہادات معارضی اولیور . غریبدر ! معارضم کندی
یابدیغی ییققی ایستور . اگر کوردیکمز فقرہ مقطوعہ دہ
(رذالت) کی کلملر اولسہ ایدی جدی بر مباحثہ تزل
ایدرم . فقط نہ چارہ ؟ محاضرہ مک آبابی خارچندہ مناطقہ
برداز اولانلرلہ مناقشہ کوچ اولور . (دیرلر کہ حدت
وشدنت ، تحقیر و شتم اثر ضعفر و برہانسز قانلرک
سلاحیدر) .

مخالف آنامردہ فقہ وعقائدک لزوم اصطفا سندن بحث
ایتمشدر . « خاتم الانبیاء » ایلہ اسلامدہ وجوب تجمد ویا
اسلامیتک اساسانہ رجوع مسلکئی ایلری بے کتور ییورم .
فخر کائناتک رولی کوستر ییورم . بن رسول اکرمہ
پسقولوغ ، دہی ، دنیاہ کلن آدملرک اک بیوکی دیدم .
بوسوزلر شتوم فورطنلری قویاردی . معارضلرہ صورادام :
یاعجبا سید البشر پسقولوغ ، دہی ، دنیاہ کلن انسانلرک
اک بیوکی دکلیدی ؟ مسئلہ نبوتہ کلنجہ : اسکسی کی
قالین بر قفا ، آز وکھنہ معلومات ایلہ نبوتہ اعتقاد بو
عصر دہ قابل اولہ ماز . فنونک ، تاریخنک روحیانک مظہر
اولدینی ترقیات ایلہ بوکون نبوتی عادنا ریاضی برشکلدہ تعریف

تعمیر ایہ یکسی بر دورۂ تاریخہ نک آجیلہ سنہ سبب تشکیل ایدہ جکدر .

ای معارضہ! سز کلہ هیچ بر شخصی دعوا م یوقدر .
بن عفو و صفح طرفداری اولان حضرت فخر الرسلک
سنت سنیہ سنہ اتباع ایدرم حتی طبع انسانیدہ کی نقاط
ضعیفہ نک جاہلی اولدیغیدن هجومکزی خوش سیلہ کورورم .
انما الاعمال بالنیات . مادام کہ سزک مقصدکزی مدافعہ دیندر
اجتہادکزی و اصولکزی و نقطۂ نظرکزی یا کلاش اولسہدہ
سزی تقدیر ایدرم . سز چالشمش ، چابالامش ، دشمن
ظلیلہ برینہ هجوم ایتش سکز . حالبو کہ یا کیلورسکزی .
سزک اسکی طرزہ مدافعی اولدیغکنز اسلامتی ، سزک
اوق ایلہ ، قالفان ایلہ ، منجیق ایلہ صیانت ایتدیکنز
شریعت احمدیہ بی بن ماوزہر ، مانلیہر ، قروپ و دردنوط
ایلہ مدافعہ ایدیورم . ہیمز عینی دشمنک قارشینہ کچمش
مجاہد لرز . اسلامتک خصمی نہ ویم ایسہ بن آکافارشی
سل سیف ایدیورم .

سزی انتباہہ دعوت ایدرم . بین الاسلام تفرقہ
چیقارہ میکنز . خدام دینہ لایق اولیہ حق و خصوصیلہ
اخوت اسلامیہ قانون جلیلہ موافق اولیمان الفاظ ایلہ
کیسہ بہ خطاب اجمہ میکنز . فخر کائنات حضرتلری
ہیچ بر معارضہ نہ ، حتی ہیچ بر کافرہ الفاظ غلیظہ الہ
مقابلہ اجمہ مشدی . سزہانکی سقہ افتا ایلہ بنم کی دینی
یکی بر طرزہ مدافعہ ایدنارہ قارشی کیورسکزی ؟ بن سز
وسزک کیلرک مظاہرت عز مکارانہ سیلہ عالم کفر علیہندہ بولنق
ایستیورم . حالبو کہ سز لر دوستہ دشمن نظر ایلہ یاقیورسکزی .
اجتہاد و مناقشہ دائرۂ ادبہ و الملق اوزرہ اسلامیتدہ
سر بستدر . اسکی زمانلاردہ ، بتون مراکز اسلامیہدہ ،
الکدر بن مسائل الکیوک بر سربستی ایلہ ، مجالس و محافل
عمومیہدہ شمدیکی اورو یا طرفداران اطلاقی اعجاب
ایدہ جک در جہدہ مناقشہ ایدیلریدی . کتب اسلامیہ
ہب بوکی اختلافات ایلہ طولودر . اسلام سربستی
محاضرہ دینی در . سید الانبیاء حضور ہا یونندہ ہر نوع

مناقشات اجرا ایدیلریدی . جیلتمزہ داخل اولان
استبداد فک بدن وطن و تشیعایتدن وازیکہم . درجات
تزاہت اسلامیہ رجوع ایدرم . بڑانتن اشعار اتندن ،
فرنگ شتومندن ، قبضہ کچم تحقیر اتندن تیکسینہم . بر
بریمزی سہوہم مملکتتمز و اسلامیت جناب شہاب الدین بک
برادرمک دیدیکی کی نقصان محبت نتیجہ سی سقوط ایدیورم .
شومو عظمی - ایچہ یلمش اولیکز ! - بر محبوبیت
اوزرینہ یامیورم . بالعکس قورو کورولتیکز بر اعتبار ایلہ
فائدہ سی اولیور . مقصدم سزی صلاح حالہ ، تیقظ
و انتباہہ دعوتدر . حی علی الفلاح !

شتیمات ایلہ بر آدم نہ ابراز تحز ایدہ ییلر نمدہ قارنلر
آنک ہرنہ بنہ قائل اولور . مہارت تحقیرہ و قدرت ترزیلہدہ
استاد اولان شرقدہ نفی ، غریبہ وولتہر مطلع وندلر .
بن آرزو ایدردم کہ بوقیو قابانسون وعلمی ، دینی ، ادبی
مذاکرات و مباحثات ، حتی محضر رحمت اولان اختلافات
بڑی بر بر مزدن آیرہ جفتہ ، بالعکس تقریب ایتسون .
سزہ تکرار ایدرم : حیثیتکزی مروتکزی ،
بن سزدن زیادہ محافظہ ایدہ جکم . سز ہرنصلہ خطا
وقوعیولان هجوملریکنز ایلہ بالطبع بر آز کو چولدیکنز .
بن ایسہ حقو فکزی صیانت اسماریکنزی سیلہ تذکار ایتیورم .
بلاغ بندن ، رد یاقبول سزدن .

یکی کوی ۱ شباط ۱۲۲۹

جلال نوری

عسکری

اوردومزک کنجشدیر یلسی

برملتک آسودہ چالیشہ ییلہ سی ایچین اول باول
آسایش داخلہ سی تأمین ایتسی و خارجاً صولت اعدادن
امین بولونما سی لازمدر . صولت اعدائی یا لکزن عند الحاجہ ،
دفع ایتک دہ کیل بلکہ اولنک صولت امیدلری نہ بولدن
قیرمالیدر . بونی یا یا جق قوت ایسہ شہبہ بوق کہ اوردو
واونک لازم غیر مفارقی اولان دونانمادر . فقط بو ایکی